

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
GERARD HOGAN
esitatud 19. detsembril 2019¹

Kohtuasi C-779/18

**Mikrokasa S.A. w Gdyni,
Revenue Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty w Warszawie
versus
XO**

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich (Siemianowice Śląskie rajoonikohus, Poola))

Eelotsusetaotlus – Tarbijakaitse – Tarbijakrediidilepingud – Direktiiv 2008/48 – Ühtlustamise ulatus –
Mõiste „krediidi kogukulu tarbijale” – Direktiiv 93/13 – Ebaõiglased tingimused tarbijalepingutes –
Kohustuslikel õigus- või haldusnormidel põhinevate lepingutingimuste suhtes kohaldatav erand

1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2008. aasta direktiiviga 2008/48/EÜ, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 87/102/EMÜ (ELT 2008, L 133, lk 66), kehtestatakse tarbijakrediidilepinguid reguleeriv õiguslik raamistik. Eelkõige on artiklis 10 loetletud teave, mida selline krediidileping peab sisaldama. Käesoleva eelotsusetaotlusega palutakse Euroopa Kohtul selgitada viidatud sätte kohaldamisala teatavaid aspekte ja anda juhiseid sätte õigeks tõlgendamiseks.

2. Eelotsusetaotluse esitas Euroopa Kohtule 12. detsembril 2018 Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich (Siemianowice Śląskie rajoonikohus, Poola) seoses eelotsusetaotluse esitanud kohtu poolt liidetud kahe hagiga, mille olid XO vastu esitanud Gdynias asuv äriühing Mikrokasa S.A. ja Varssavis asuv äriühing Revenue Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty ning mille ese oli kahe eraldi tarbijakrediidilepingu kohaselt tasumisele kuuluvate summade maksmise nõue.

3. Kohtuasjas tekkinud põhiküsimus puudutab direktiivi 2008/48 artikli 10 lõike 2 kohase ühtlustamise ulatust ja viidatud sätte kohaldamisala ning seda, kui suures ulatuses tohib direktiivi nõudeid täiendada liikmesriigi õigusnormides sisalduvate nõuetega. Enne nende küsimuste kaalumist tuleb siiski esmalt anda ülevaade asjaomastest õigusnormidest.

¹ Algkeel: inglise.

I. Õiguslik raamistik

A. Euroopa Liidu õigus

4. Direktiivi 2008/48 2016. aastal kohaldatava redaktsiooni põhjendustes 3, 4, 6–9, 19 ja 31 on märgitud:

„(3) Nimetatud aruannetest ja konsultatsioonidest selgus, et eri liikmesriikide õigusaktides olid märkimisväärsed erinevused füüsilistele isikutele antavate laenude osas üldiselt ja eelkõige tarbijakrediidi osas. Direktiivi 87/102/EMÜ² liikmesriikide õigusesse ülevõtmise analüüsist selgus, et liikmesriigid kasutavad lisaks direktiivile 87/102/EMÜ erinevaid tarbijakaitse mehhanisme, põhjendades seda siseriiklike õiguslike või majanduslike erinevustega.

(4) Nimetatud siseriiklikest erisustest tulenev *de facto* ja *de iure* olukord kahjustab mõnedel juhtudel konkurentsi [liidu] krediidiandjate vahel ja takistab siseturu toimimist neis liikmesriikides, kus on vastu võetud erinevad kohustuslikud nõuded, mis on direktiivis 87/102/EMÜ sätestatutest rangemad. See piirab tarbijate võimalust kasutada otse ära piiriülese krediidi üha suuremat kättesaadavust. Kõnealused moonutused ja piirangud võivad omakorda mõjutada kaupade ja teenuste nõudlust.

[...]

(6) Vastavalt asutamislepingule hõlmab siseturg sisepiirideta ala, mille ulatuses tagatakse kaupade ja teenuste vaba liikumine ja asutamisvabadus. Läbipaistvama ja tõhusama krediidituru loomine sisepiirideta alal on piiriülese tegevuse edendamisel esmatähtis.

(7) Selleks et aidata kaasa hästitoimiva siseturu tekkele tarbijakrediidi valdkonnas, on vaja mitmes põhiküsimuses kujundada ühtlustatud ühenduse raamistik. Arvestades tarbijakrediidi turu pidevat arengut ning Euroopa kodanike üha suurenevat liikuvust, peaksid tulevikku suunatud ühenduse õigusaktid, mis suudavad kohanduda uute krediidivormidega ning tagavad liikmesriikidele piisava paindlikkuse nende rakendamisel, aitama luua tänapäevase tarbijakrediidi õigustiku.

(8) Tarbijate usalduse võitmiseks on tähtis, et turg tagaks küllaldase tarbijakaitse. Sel juhul peaks olema võimalik, et krediidipakkumiste vaba liikumine toimub optimaalsetel tingimustel nii krediidi pakkujate kui krediidi soovijate jaoks, võttes seejuures kohaselt arvesse eri liikmesriikide konkreetseid olukordi.

(9) Täielikku ühtlustamist on vaja selleks, et tagada kõikidele [Euroopa Liidu] tarbijatele nende huvide võrdselt kõrgetasemeline kaitse ning luua tõeline siseturg. Seetõttu ei tohiks liikmesriikidel lubada säilitada või kehtestada muid siseriiklike norme peale käesolevas direktiivis sätestatute. Ent sellist piirangut tuleks kohaldada ainult siis, kui norme on käesoleva direktiiviga ühtlustatud. Ühtlustatud normide puudumisel peaks liikmesriikidel olema jätkuvalt õigus säilitada või kehtestada siseriiklike õigusakte. [...]

[...]

2 Nõukogu 22. detsembri 1986. aasta direktiiv tarbijakrediiti käsitlevate liikmesriikide õigus- ja haldusnormide ühtlustamise kohta (EÜT 1987, L 42, lk 48; ELT eriväljaanne 15/07, lk 326).

(19) Selleks et tarbijad saaksid teha kaalutletud otsuse kõikide faktide alusel, peaksid nad enne krediidilepingu sõlmimist saama krediidingimuste ja -kulude ning oma kohustuste kohta adekvaatset teavet, mida nad saaksid järelemõtlemiseks kaasa võtta. Pakkumiste võimalikult täieliku läbipaistvuse ja võrreldavuse tagamiseks peaks selline teave sisaldama eelkõige krediidi kulukuse aastamäära, mis on määratud ühesugusel viisil kõikjal [liidus]. [...]

[...]

(31) Selleks et tarbija oleks teadlik oma krediidilepingust tulenevatest õigustest ja kohustustest, peaks kogu vajalik teave olema lepingus esitatud selgel ja arusaadaval viisil.“

5. Direktiivi 2008/48 artikkel 1 „Sisu“ sätestab:

„Käesoleva direktiivi eesmärk on ühtlustada tarbijakrediiti käsitlevate liikmesriikide õigus- ja haldusnormide teatavaid aspekte.“

6. Direktiivi artiklis 3 „Mõisted“ on sätestatud:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

[...]

g) „krediidi kogukulu tarbijale“ – kõik kulud, kaasa arvatud intress, lepingutasud, maksud ja mis tahes muud tasud, mida tarbija on kohustatud seoses krediidilepinguga maksma ja mis on krediidiandjale teada, välja arvatud notaritasud; krediidilepinguga seotud kõrvalteenuste kulud, eelkõige kindlustusmaksed, kuuluvad samuti nende hulka, kui krediidi saamiseks või krediidi saamiseks reklaamitavatel lepingutingimustel on lisaks kohustuslik teenuste osutamise lepingu sõlmimine.“

7. Direktiivi 2008/48 artikkel 5 „Lepingueelne teave“ sätestab:

„1. Mõistliku aja jooksul enne tarbija sidumist krediidilepingu või mis tahes muu krediidilepingut puudutava pakkumisega esitavad krediidiandja ja vajaduse korral krediidivahendaja tarbijale krediidiandja poolt pakutud lepingutingimustele ning vajaduse korral tarbija eelistustele ja tema poolt esitatud teabele tuginedes vajaliku teabe, et tarbija saaks erinevaid pakkumisi võrrelda eesmärgiga teha krediidilepingu sõlmimise otsus kõiki asjaolusid arvesse võttes. Kõnealune paberil või mõnel muul püsival andmekandjal esitatud teave edastatakse II lisas esitatud Euroopa tarbijakrediidi standardinfo teabelehel. Krediidiandja loetakse täitnuks käesolevas lõikes ja direktiivi 2002/65/EÜ³ artikli 3 lõigetes 1 ja 2 teabele esitatavad nõuded, kui ta on esitanud Euroopa tarbijakrediidi standardinfo teabelehe.

Kõnealune teave täpsustab järgmisi andmeid:

- a) krediidi liik;
- b) krediidiandja isikuandmed ja geograafiline aadress ning vajaduse korral asjaomase krediidivahendaja nimi ja geograafiline aadress;
- c) krediidi kogusumma ja krediidi kasutusse võtmise tingimused;
- d) krediidilepingu kestus;

3 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. septembri 2002. aasta direktiiv 2002/65/EÜ, milles käsitletakse tarbijale suunatud finantsteenuste kaugturstust ja millega muudetakse nõukogu direktiivi 90/619/EMÜ ning direktiive 97/7/EÜ ja 98/27/EÜ (EÜT 2002, L 271, lk 16; ELT eriväljaanne 06/04, lk 321).

- e) konkreetse kauba või teenuse eest tasumiseks maksete edasilükkamise vormis võetud krediidi ning seotud krediidilepingute puhul kaup või teenus ja selle hind kohe tasudes (netohind);
- f) laenuintress, kõnealuse laenuintressi kohaldamistingimused ja olemasolu korral esialgse laenuintressi suhtes kohaldatav indeks või baasintressimäär, samuti laenuintressi muutmise ajavahemikud, tingimused ja kord; [...]
- g) krediidi kulukuse aastamäär ja tarbija poolt makstav kogusumma [...]

[...]

Mis tahes lisateave, mida krediidiandja võib tarbijale edastada, esitatakse eraldi dokumendis, mis võidakse lisada Euroopa tarbijakrediidi standardinfo teabelehele.

[...]

4. Taotluse korral edastatakse tarbijale lisaks Euroopa tarbijakrediidi standardinfo teabelehele ka tasuta krediidilepingu projekti koopia. [...]

[...]

6. Liikmesriigid tagavad, et krediidiandjad ja vajaduse korral kredidivahendajad annaksid tarbijale piisavaid selgitusi, et tarbija saaks hinnata, kas pakutav krediidileping on kohandatud tema vajadustele ja finantsolukorrale vastavaks, vajaduse korral selgitades tarbijale lõike 1 kohaselt antavat lepingueelset teavet, pakutud toodete põhiomadusi ning erimõju, mida need võivad tarbijale avaldada, sealhulgas tarbijapoolsest maksete tasumata jätmisest tulenevaid tagajärgi. [...]“.

8. Sama direktiivi artikli 10 „Krediidilepingus sisalduv kohustuslik teave“ lõigetes 1 ja 2 on sätestatud:

„1. Krediidileping koostatakse paberil või mõnel muul püsival andmekandjal.

Kõik lepingupooled saavad krediidilepingu koopia. Käesoleva artikli kohaldamine ei piira krediidilepingu sõlmimise õiguspärasust käsitlevate liikmesriikide õigusnormide kohaldamist, kui need on kooskõlas [liidu] õigusega.

2. Krediidilepingus täpsustatakse selgelt ja kokkuvõtlikult järgmine:

- a) krediidi liik;
- b) lepingupoolte isikuandmed ja geograafilised aadressid ning vajaduse korral asjaomase kredidivahendaja nimi ja geograafiline aadress;
- c) krediidilepingu kestus;
- d) krediidi kogusumma ja tingimused krediidi kasutusse võtmiseks;
- e) konkreetse kauba või teenuse eest tasumiseks maksete edasilükkamise vormis võetud krediidi puhul või seotud krediidilepingute puhul kaup või teenus ja selle hind kohe tasudes (netohind);
- f) laenuintress, kõnealuse intressimäära kohaldamistingimused ja olemasolu korral esialgse laenuintressi suhtes kohaldatav indeks või baasintressimäär, samuti laenuintressi muutmise ajavahemikud, tingimused ja kord, ning juhul kui erinevates tingimustes kohaldatakse erinevaid laenuintresse, esitatakse eespool nimetatud teave kõigi kohaldatavate laenuintresside kohta;

- g) krediidi kulukuse aastamäär ja tarbija poolt makstav kogusumma, mis on arvutatud krediidilepingu sõlmimise ajal; märgitakse kõik kõnealuse määra arvutamiseks kasutatud eeldused;

[...]“.

9. Direktiivi 2008/48 artikli 22 „Ühtlustamine“ lõikes 1 on täpsustatud:

„Kuna käesolev direktiiv sisaldab ühtlustatud sätteid, ei või liikmesriigid oma siseriiklikus õiguses säilitada või vastu võtta käesolevas direktiivis sätestatud erinevaid sätteid.“

B. Liikmesriigi õigusnormid

10. Poola 7. juuli 2005. aasta seadus, millega muudetakse tsiviilseadustikku ja mitut muud seadust (ustawa z dnia 7 lipca 2005 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny oraz o zmianie niektórych innych ustaw) (Dz. U. 2005, nr 157, jrk nr 1316), millega lisati 23. aprilli 1964. aasta tsiviilseadustikku (kodeks cywilny z dnia 23 kwietnia 1964 r.) (Dz. U. 2014, jrk nr 121, konsolideeritud redaktsioon muudetud kujul; edaspidi „tsiviilseadustik“) artikli 359 lõige 2². Viidatud sättega kehtestatakse õiguslikust toimingust tulenev lubatud maksimaalne intressisumma, see tähendab kahekordne seadusest tulenev aastaintress. Praegu vastab maksimaalne intressisumma 10% laenatud kapitalist.

11. Mõned krediidiandjad on hiilinud sellest riiklikust piirmäärast kõrvale, suurendades kunstlikult vahendustasu ja muude tasude summat. Riigisised kohtud on sellega seoses otsustanud, et kui lepingutingimused, millega määrati kindlaks kõnealused vahendustasud või kulud, vaidlustati või kui krediidiandja esitas kohtule hagi nende summade väljamõistmiseks, pidi ta järelikult tõendama lisaks intressile nõutud vahendustasu või kuludega seotud tasu olemasolu. Kui selline tasu puudus või kui ilmnes, et vahendustasu või kulud tuli tasuda saadud kapitali eest, leidsid liikmesriigi kohtud, et nimetatud vahendustasude või kulude eesmärk oli hiilida kõrvale tsiviilseadustiku artikli 359 lõikest 2. Seetõttu vähendati nende summat tsiviilseadustiku artikli 359 lõikega 2 lubatud maksimaalse intressisummani. Kui vahendustasu või kulud maksti muude teenuste kui kapitali pakkumise eest, oleks need lepingutingimused ikkagi kehtetuks kuulutatud, kuid ainult siis, kui need oleksid olnud ebaõiglasel riigisisesel õigusakti tähenduses, millega võeti üle nõukogu direktiiv 93/13/EMÜ⁴.

12. Krediidiandjate kohaldatavate hindade üle kontrolli tugevdamiseks kehtestas Poola seadusandja seejärel 12. mai 2011. aasta tarbijakrediidi seaduse (ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim) (Dziennik Ustaw 2011, nr 126, jrk nr 715; edaspidi „tarbijakrediidi seadus“) artikli 5 lõikega 6a ja artikliga 36a mehhanismi muude kui intressiga seotud krediidikulude piiramiseks.

13. Tarbijakrediidi seaduse artikli 5 punktides 6, 6a, 7 ja 8 on määratletud mitu seaduses kasutatud mõistet. Redaktsioonis, millele viitas eelotsusetaotluse esitanud kohus, on sätestatud:

„6) *krediidi kogukulu* – kõik tasud, mida tarbija on kohustatud seoses krediidilepinguga maksma, eelkõige:

- a) intressid, tasud, lepingutasud, maksud ja marginaalid, kui need on krediidiandjale teada, ja
- b) lisateenustega, eelkõige kindlustusega seotud kulud, kui need tuleb tasuda kas laenu saamiseks või selle saamiseks pakkumises ära toodud tingimustel,

– v.a notaritasud, mida tarbija maksab;

4 Nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiiv ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes (EÜT 1993, L 95, lk 29; ELT eriväljaanne 15/02, lk 288).

- 6a) *muud kui intressiga seotud krediidikulud* – kõik tasud, mida tarbija seoses krediidilepinguga maksab, v.a intressikulud;
- 7) *krediidi kogusumma* – kõigi nende rahaliste vahendite (v.a krediidikulud) maksimumsumma, mille krediidiandja teeb tarbijale kättesaadavaks krediidilepingu alusel, või lepingute puhul, mille tingimustes ei ole maksimumsummat ära märgitud, kõigi nende rahaliste vahendite (v.a krediidikulud) kogusumma, mille krediidiandja teeb tarbijale kättesaadavaks krediidilepingu alusel;
- 8) *tarbija makstav kogusumma* – krediidi kogukulu ja krediidi kogusumma omavahel liidetuna.“

14. Tarbijakrediidi seaduse artikkel 13 sätestab:

„1. Laenuandja või laenu vahendaja on kohustatud enne krediidilepingu sõlmimist edastama tarbijale püsival andmekandjal järgmise teabe aja jooksul, mis võimaldab selle teabega tutvuda:

[...]

- 5) krediidi kogusumma;
- 6) krediidi väljamaksmise tähtaeg ja viis;
- 7) tarbija makstav kogusumma;

[...]

- 10) asjakohastel juhtudel teave muude kulude kohta, mida tarbija on kohustatud seoses tarbijakrediidilepinguga kandma, eelkõige intressid, lepingutasud, marginaalid, tasud, sh ühe või mitme sellise konto haldustasud, millele makse- ja väljamaksetehingud salvestatakse, koos tasudega maksevahendite kasutamise eest nii maksete kui ka väljamaksete tegemiseks, samuti lisateenuste kulud, eelkõige kindlustuskulud, kui need on laenuandjale teada, ja nende tasude muutmise tingimused;

- 11) teave notaritasude maksmise vajaduse kohta, kui selline vajadus on olemas;

[...]“.

15. Tarbijakrediidi seaduse artikkel 30 sätestab:

„1. Tarbijakrediidileping peab artiklite 31–33 kohaselt sisaldama järgmist teavet:

[...]

- 2) krediidi liik; [...];
- 4) krediidi kogusumma;
- 5) krediidi väljamaksmise tähtaeg ja viis;
- 6) krediidi intressimäär, [...];
- 7) tegelik aastane intressimäär ja tarbija makstav kogusumma, mis on määratud tarbijakrediidilepingu sõlmimise päeval koos kõigi selle summa arvutamisel kasutatud andmetega;

- 8) laenu tagasimaksmise kord ja tähtajad, [...];
- 9) tabel, mis sisaldab intressi ning kõigi muude krediidikulude maksmise tähtaegu ja korda juhul, kui laenuandja või laenu vahendaja annab laenu tagasimaksmiseks ajapikendust;
- 10) teave muude kulude kohta, mida tarbija on kohustatud seoses tarbijakrediidilepinguga kandma, eelkõige tasud, sh ühe või mitme sellise konto haldustasud, millele makse- ja väljamaksetehingud salvestatakse, koos tasudega maksevahendite kasutamise eest nii maksete kui ka väljamaksete tegemiseks, lepingutasud, marginaalid, samuti lisateenuste kulud, eelkõige kindlustuskulud, kui need on laenuandjale teada, ja nende tasude muutmise tingimused;

[...]“.

16. Tarbijakrediidi seaduse artikkel 36a sätestab:

„1. Muude kui intressiga seotud krediidikulude maksimaalne suurus arvutatakse järgmise valemi alusel:

$$MPKK \geq (K \times 25\%) + (K \times N/R \times 30\%)$$

milles lühendid tähendavad järgmist:

MPKK – muude kui intressiga seotud krediidikulude maksimaalne suurus;

K – krediidi kogusumma;

N – tagasimaksmise tähtaeg päevades;

R – päevade arv aastas.

2. Muud kui intressiga seotud krediidikulud ei tohi krediidilepingu kogu kehtivusaja jooksul olla suuremad kui krediidi kogukulu.

3. Tarbijakrediidilepingust tulenevad muud kui intressiga seotud krediidikulud ei kuulu maksmisele osas, mis ületab muude kui intressiga seotud krediidikulude maksimaalset summat, mis on arvutatud lõikes 1 näidatud viisil, või krediidi kogusummat.“

17. Tarbijakrediidi seaduse artikli 45 lõikes 1 on sätestatud intressi ja muude krediidikulude tühistamine karistusena artikli 36a rikkumise eest. Vastavalt seaduse artiklile 47 ei saa lepingusätted välistada ega piirata tarbija seadusest tulenevaid õigusi.

II. Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

18. Kaks eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli olevat kohtuasja, mis liideti 8. novembri 2018. aasta otsusega, käsitlevad XOga sõlmitud kahest eraldi krediidilepingust tulenevate nõuete rahuldamist.

19. Esimene kohtuasi käsitleb 21. detsembril 2016 Mikrokasa ja XO vahel sõlmitud laenulepingut, mille kohaselt Mikrokasa laenas XO-le 4000 Poola zlotti (PLN) (ligikaudu 940 eurot). Vastavalt lepingule – mille üle pooled läbirääkimisi ei pidanud – kohustus XO tasuma laenu eest lepingutasu 600 zlotti (ligikaudu 139 eurot), haldustasu 3400 zlotti (ligikaudu 790 eurot) ja intressi aastamääraga 7%, mille kogusumma lepingu kehtivusajal oli ühtekokku 371,87 zlotti (ligikaudu 86 eurot).

20. Laenulepingus on märgitud, et „tarbija poolt makstav kogusumma“ – mis on „kõigi rahaliste vahendite summa, mis tarbijale kättesaadavaks tehakse, pluss kõik kulud, mida tarbija kohustub seoses krediidilepinguga kandma“ – on ühtekokku 8371,87 zloti (ligikaudu 1946 eurot). Samuti on laenulepingus märgitud, et „muud kui intressiga seotud krediidikulud“ moodustavad ühtekokku 4000 zloti (ligikaudu 929 eurot).

21. Hageja selgitab, et muud kui intressiga seotud krediidikulud määrati kindlaks laenuandja kantavate kulude alammääraga võrdsel tasemel ning seetõttu oleks need tasud paratamatult olnud madalamad kui krediidiandjate poolt tegelikult kantud kulud. Samuti viitas ta Poola kohtupraktikale, mille kohaselt muude kui intressiga seotud krediidikulude ülemäärasuse hindamine ei ole lubatud, kui need summad jäävad muude kui intressiga seotud krediidikulude maksimaalse suuruse piiridesse.

22. Kuna XO ei tasunud Mikrokasale ühtegi tasumisele kuuluvat summat, esitas viimane 30. juunil 2017 XO vastu hagi Sąd Rejonowy Lublin Zachód w Lublinie (Lublin Zachódi rajoonikohus Lublinis, Poola), nõudes 8184,53 zloti tasumist seoses laenuga, mille oli XO jätnud tagasi maksmata, ning seoses tasudega.

23. Sąd Rejonowy Lublin Zachód w Lublinie (Lublin Zachódi rajoonikohus Lublinis) leidis 10. oktoobri 2017. aasta otsuses, et maksekäsu väljastamiseks puudub alus, ning saatis esimese kohtuasja kohtule, kes on pädev lahendama tarbijatega seotud asju, nimelt eelotsusetaotluse esitanud kohtule.

24. Teine kohtuasi käsitleb Varssavis asuva IPF Polska sp. z o.o. (edaspidi „krediidiandja“) ja XO vahel 21. novembril 2016 sõlmitud laenulepingut, mille üle ei pidanud pooled samuti läbirääkimisi ning mille kohaselt tegi krediidiandja XO-le kättesaadavaks 3000 zloti sularahas (ligikaudu 698 eurot).

25. Vastavalt laenulepingule kohustus XO tasuma laenu eest lepingutasu 2084 zloti (ligikaudu 484 eurot) ja intressi aastamääraga 10%, mille kogusumma oli laenulepingu kehtivusajal ühtekokku 248,41 zloti (ligikaudu 57 eurot).

26. Teise kohtuasja hageja Revenue Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty (edaspidi „Revenue“) omandas laenuandjalt nõude kostja vastu nõude loovutamise lepingu alusel. Kostja maksis hagejale tagasi väikese osa laenulepingust tulenevast summast.

27. Revenue esitas 27. oktoobril 2017 XO vastu hagi Sąd Rejonowy Lublin Zachód w Lublinie (Lublin Zachódi rajoonikohus Lublinis), nõudes 5196,68 zloti (ligikaudu 1208 euro) tasumist.

28. Sąd Rejonowy Lublin Zachód w Lublinie (Lublin Zachódi rajoonikohus Lublinis) andis 29. novembril 2017 välja maksekäsu nõutud summa tasumiseks. Tarbija vaidlustas maksekäsu ja teine kohtuasi saadeti eelotsusetaotluse esitanud kohtule.

29. Kohtule esitatud seisukohtades väitis XO sisuliselt, et artikli 359 §-s 2¹ ette nähtud kaitse ei ole piisav ning et mõiste „muud kui intressiga seotud krediidikulud“, mida selles sättes kasutatakse, et arvutada maksimaalne tasu, mida saab küsida, ei kajasta tegelikku krediidikulu.

30. Sellega seoses märgib liikmesriigi kohus, et kummaski kohtuasjas ei ületa muud kui intressiga seotud krediidikulud tarbijakrediidi seaduse artikliga 36a lubatud maksimaalset summat. Siiski kahtleb kohus, kas tarbijakrediidi seaduse artikkel 36a on kooskõlas ELi õigusega, kuna direktiivis 2008/48 puudub mõiste „muud kui intressiga seotud krediidikulud“. Isegi kui tarbijakrediidi seaduse artikli 36a eesmärk ei ole tarbijate teavitamine, võib selle uue kulukategooria loomine olla vastuolus direktiiviga taotletud tarbijakaitse eesmärgiga, kuna tarbijakrediidi seaduse artikkel 36a ei näe ette eelkõige kohustust teavitada tarbijaid muudest kui intressiga seotud krediidikuludest, sealhulgas juhul, kui need kulud on kõnealuses sättes sätestatud piirmäärast madalamad.

31. Lisaks soovib liikmesriigi kohus teada, kas direktiiv 93/13 hõlmab erinevaid lepingutingimusi, millega kehtestatakse muud kui intressiga seotud krediidikulud, ning kas need kuuluvad kõnealuse direktiivi artikli 1 lõikes 2 sätestatud erandi alla. Tõepoolest, kuigi tarbijakrediidi seaduse artikliga 36a kehtestatakse muude kui intressiga seotud kulude ülempiir, ei ole selles artiklis sätestatud muude kui intressiga seotud kulude täpset summat. Seega tekib küsimus, kas hindu käsitlevaid lepingutingimusi, mis on selle sättega kooskõlas, saab käsitada kohustuslikel õigus- või haldusnormidel põhinevatena direktiivi 93/13 artikli 1 lõike 2 tähenduses.

32. Neil asjaoludel otsustas Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich (Siemianowice Śląskie rajoonikohus, Poola) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

- „1. Kas direktiivi [2008/48] sätteid, eelkõige selle direktiivi artikli 3 punkti g, artikli 10 lõiget 1 ja artikli 22 lõiget 1, tuleb tõlgendada nii, et need takistavad tarbijakrediidi seaduse artiklis 36a kirjeldatud arvutusvalemi alusel kindlasummalistena määratletud „muude kui intressiga seotud krediidikulude“ ja ülaltoodud direktiivis määratletud „krediidi kogukulu summa tarbija jaoks“ sissenõudmist viisil, mis võimaldab varjata tarbija eest tegelikke muid kui intressiga seotud krediidikulusid, mida ettevõtja kannab?
2. Kas direktiivi [93/13], eelkõige selle artikli 1 lõiget 2, artikli 6 lõiget 1 ja artikli 7 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et need ei võimalda kontrollida tarbijakrediidi lepinguid ülaltoodud direktiivi artiklis 3 kirjeldatud eelduste valdkonnas, osas, mis käsitleb muid kui intressiga seotud krediidikulusid, mille kindlaksmääramise kriteeriumid on piiritletud tarbijakrediidiseaduse artiklis 36a?“

III. Analüüs

33. Vastavalt Euroopa Kohtu palvele piirdun käesolevas ettepanekus esitatud arutluskäigus esimese küsimusega.

A. Sissejuhatavad märkused

34. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu väljendatud kahtlused on algusest peale seotud mõistega „muud kui intressiga seotud krediidikulud“, millele on viidatud tarbijakrediidi seaduse artiklis 36a. Kuna direktiiv 2008/48 kõnealust mõistet või sellega sarnast mõistet ei sisalda, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas seda mõistet võib kasutada riigisiseses õigusaktis ning kas krediidlepingutes tuleks või võiks nende kulude summat nimetada. Seega on esimeses küsimuses tõstatatud kaks eraldi teemat.

35. Esimesena tuleb kindlaks teha, kas direktiivi 2008/48 artikli 10 lõikega 2 koostoimes artikli 22 lõikega 1 on vastuolus riigisisene õigusnorm nagu tarbijakrediidi seaduse artikkel 36a, mille kohaldamisel viidatakse sellisele mõistele nagu „muud kui intressiga seotud krediidikulud“, mida ei ole direktiivis 2008/48 nimetatud.

36. Teisena tuleb kindlaks teha, kas viidatud liidu õigusnormidega on vastuolus riigisisene õigusakt, mis lubab esitada krediidlepingutes tarbijale edastatud teabe hulgas teavet, mida ei ole direktiivis nimetatud, näiteks „muud kui intressiga seotud krediidikulud“.

37. Järgnevalt analüüsingi üksteise järel neid kahte küsimust.

38. Sellega seoses tundub, et mitte kõik eelotsusetaotluse esitanud kohtu poolt esimeses eelotsuse küsimuses viidatud õigusnormid ei ole asjakohased – asjakohased direktiivi 2008/48 artikli 3 punkt g, artikli 10 lõige 1 ja artikli 22 lõige 1.

39. Kuigi artikli 3 punktis g on määratletud mõiste „krediidi kogukulu tarbijale“, ei ilmne Euroopa Kohtule esitatud toimikust siiski, et viidet kogukuludele või nende kulude arvutust oleks vaidlustatud emma-kumma lepingu puhul, mis on käesolevas kohtuasjas vaidluse all.

40. Direktiivi 2008/48 artikli 10 lõike 1 sõnastusest nähtub, et kõnealune õigusnorm käsitleb andmekandjat, millel tuleb krediidileping koostada. Seepärast näib, et kõnealune õigusnorm ei ole seotud esimese eelotsuse küsimusega. Samal ajal täpsustab artikli 10 lõige 1, et kõnealuse artikli kohaldamine ei piira krediidilepingu sõlmimise õiguspärasust käsitlevate liikmesriikide õigusnormide kohaldamist, kui need on kooskõlas ELi õigusega. Kuna aga selle täpsustuse eesmärk on selgitada artikli 10 teiste sätete kohaldamisala, ei saa kõnealust sätet tõlgendada eraldiseisvana.

41. Neid asjaolusid arvesse võttes võib eeldada, et direktiivi 2008/48 artikli 10 asjakohane lõige ei ole mitte lõige 1, vaid lõige 2, milles määratletakse teave, mis peab sisalduma krediidilepingutes.

42. Selleks et anda eelotsusetaotluse esitanud kohtule tarvilikku vastust, teen ettepaneku analüüsida tekkinud küsimust, mis käsitleb esiteks seda, kas direktiivi 2008/48 artikli 10 lõiget 2 koostoimes artikli 22 lõikega 1 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus riigisisene õigusnorm, milles viidatakse muude kui intressiga seotud krediidikulude summale, tingimusel et selline õigusnorm ei kohusta krediidiandjaid nimetama seda summat krediidilepingus, ning teiseks seda, kas viidatud õigusnormide kohaselt võib riigisisene õigusakt lubada krediidiandjatel esitada seda teavet krediidilepingus vabatahtlikult.

B. Kas riigisiseses õigusnormis võib seoses krediidilepingutega kasutada mõistet, mida ei ole direktiivis 2008/48 sätestatud?

43. Direktiivi 2008/48 artikkel 1 sätestab, et direktiivi eesmärk on ühtlustada tarbijakrediiti käsitlevate liikmesriikide õigus- ja haldusnormide teatavaid aspekte.

44. Sellega seoses täpsustab direktiivi põhjendus 9, et täielikku ühtlustamist on vaja selleks, et tagada kõikidele ELi tarbijatele nende huvide võrdselt kõrgetasemeline kaitse ning luua tõeline siseturg.

45. Sellest tulenevalt sätestab direktiivi 2008/48 artikli 22 lõige 1, et kuna see direktiiv sisaldab ühtlustatud sätteid, ei või liikmesriigid oma riigisiseses õiguses säilitada või vastu võtta käesolevas direktiivis sätestatud erinevaid sätteid.⁵

46. Selles kontekstis näeb direktiivi 2008/48 artikli 10 lõige 2, nagu pealkirjast ilmneb, ette krediidilepingus sisalduva kohustusliku teabe ühtlustamise. Muude kui intressiga seotud krediidikulude summat ei ole selles sättes muu teabe hulgas nimetatud.

47. Sellegipoolest kohustab artikli 10 lõige 2 krediidiandjaid tooma välja krediidi kogukulu tarbijale. Viimati nimetatud mõiste on määratletud artikli 3 punktis g kui „kõik kulud, kaasa arvatud intress, lepingutasud, maksud ja mis tahes muud tasud, mida tarbija on kohustatud seoses krediidilepinguga maksuma ja mis on krediidiandjale teada, välja arvatud notaritasud“. Kuna aga ELi seadusandja on nõudnud, et krediidiandjad lihtsalt nimetaksid selle kogusumma, mitte aga erinevad kulud, millest kogusumma moodustub, ei saa liikmesriigid oma õigusaktides ette näha alternatiivset kohustust, sõltumata sellest, kas selline teabe esitamise kohustus on seotud summaga, mis moodustab osa

⁵ Vt 12. juuli 2012. aasta kohtuotsus SC Volksbank România (C-602/10, EU:C:2012:443, punktid 38, 63 ja 64) ning 9. novembri 2016. aasta kohtuotsus Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842, punkt 55).

krediidi kogukuludest direktiivi 2008/48 artikli 10 lõike 2 tähenduses, või mitte.⁶ Järelikult ei saa riigisisene õigusnorm olla selle direktiiviga vastuolus põhjusel, et selles normis ei ole sätestatud kohustust teavitada tarbijaid muudest krediidikuludest kui intressikulu, selle riigisisese õigusakti tähenduses.

48. See ei tähenda siiski, et direktiivi 2008/48 artikli 10 lõikega 2 on vastuolus, kui liikmesriigid kasutavad direktiivis nimetatuta teavet sellise õigusnormi kohaldamise eesmärgil, mis ei kohusta teavet esitama. See on tähtis erinevus, mis minu arvates on käesoleva kohtuasja keskmes. Kui liidu õigusaktiga ühtlustatakse liikmesriikide õigus- või haldusnormide teatud aspekt, ei välista selline ühtlustamine selliste riigisiseste õigusnormide kohaldamist, mis ei kuulu selle õigusakti kohandamisalasse, tingimusel et need õigusnormid ise ei takista ELi õiguse kohaldamist.

49. Euroopa Kohus märkis näiteks kohtuotsuses Assica ja Kraft Foods Italia⁷, et kuigi nõukogu määrusega (EMÜ) nr 2081/92⁸ kehtestatud geograafiliste tähiste ja päritolunimetuste kaitsesüsteem on ammendav, ei ole sellega vastuolus väljaspool määruse kohaldamisala eksisteeriva geograafiliste nimetuste kaitse korra kohaldamine. Kuna viimase eesmärk on kaitsta selliseid tähiseid ja nimetusi, mida kasutatakse, et rõhutada toote omaduste ja geograafilise päritolu vahelist erilist seost, leidis Euroopa Kohus, et kaitsesüsteemi ammendavusega ei ole vastuolus riigisisene kord, mille eesmärk on keelata eksitavate geograafiliste tähiste kasutamine, tingimusel et selle korra kohaldamisel ei ole nõutav, et asjaomastel toodetel oleks teatud omadused.⁹

50. Samamoodi märkis Euroopa Kohus kohtuotsuses Kirschstein¹⁰ tarbijakaitseõiguse valdkonnas seoses Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2005/29/EÜ¹¹, et kuigi viidatud direktiiv ühtlustab ebaausaid kaubandustavasid puudutavad eeskirjad täielikult,¹² ei ole sellega vastuolus riigisisest õigusnormid, mis karistavad isikuid, kes väljastavad teatavaid diplomeid selleks õigust omamata. Kuna kõnealuses kohtuasjas käsitletud õigusnormide eesmärk ei olnud näha ette tagajärgi kõrghariduse valdkonna teenuste edendamise ja turustamise teatavate viiside kasutamise eest, vaid pigem teha kindlaks, millisel ettevõtjal on luba teenust osutada, ilma et need õigusnormid reguleeriks otseselt tavasid, mida ettevõtja võib seejärel järgida, et selle teenuse müüki edendada või teenust müüa, leidis Euroopa Kohus, et sellised riigisisest õigusnormid ei kuulu direktiiviga 2005/29 ühtlustatud valdkonda.¹³

51. Põhikohtuasjas ilmneb kohtutoimikust, et tarbijakrediidi seaduse artikli 5 lõikes 6a sätestatud mõistet „muud kui intressiga seotud krediidikulud“ kasutatakse ainult kõnealuse seaduse artikli 36a kohaldamiseks, kuigi selle kindlakstegemine on liikmesriigi kohtu ülesanne).

52. Kuna riigisisene õigusnorm ei näe ette kohustust teatada tarbijale tasumisele kuuluv muude kui intressiga seotud krediidikulude summa, vaid selle eesmärk on sätestada nende kulude maksimumsumma, mida saab tarbijalt nõuda – tõlgendus, mida kohtuistungil kinnitas Poola valitsus –, ei kuulu viide sellele summale tarbijakrediidi seaduse artikli 5 lõikes 6a ja artiklis 36a direktiivi 2008/48 kohaselt toimunud täieliku ühtlustamise kohaldamisalasse.

6 Vt analoogia alusel 9. novembri 2016. aasta kohtuotsus Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842, punktid 58 ja 59) ning 5. septembri 2019. aasta kohtuotsus Pohotovost (C-331/18, EU:C:2019:665, punktid 50 ja 51).

7 8. mai 2014. aasta kohtuotsus (C-35/13, EU:C:2014:306).

8 Nõukogu 14. juuli 1992. aasta määrus (EMÜ) nr 2081/92, põllumajandustoodete ja toiduainete geograafiliste tähiste ja päritolunimetuste kaitse kohta (EÜT 1992, L 208, lk 1; ELT eriväljaanne 03/13, lk 43).

9 8. mai 2014. aasta kohtuotsus Assica ja Kraft Foods Italia (C-35/13, EU:C:2014:306, punktid 28–30).

10 4. juuli 2019. aasta kohtuotsus (C-393/17, EU:C:2019:563).

11 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2005. aasta direktiiv 2005/29/EÜ, mis käsitleb ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausaid kaubandustavasid siseturul ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 84/450/EMÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 97/7/EÜ, 98/27/EÜ ja 2002/65/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 2006/2004 (ebausate kaubandustavade direktiiv (ELT 2005, L 149, lk 22)).

12 Vt selle kohta 26. oktoobri 2016. aasta kohtuotsus Canal Digital Danmark (C-611/14, EU:C:2016:800, punkt 26).

13 4. juuli 2019. aasta kohtuotsus Kirschstein (C-393/17, EU:C:2019:563, punktid 37–49).

53. Liikmesriigi kohtu sõnul võib tarbijakrediidi seaduse artikkel 36a olla siiski direktiiviga 2008/48 vastuolus, kuna tarbijatelt nõutava muude kui intressiga seotud krediidikulude maksimumsumma arvutamise meetod, mis on sätestatud viidatud õigusnormis, ei kajasta krediidiandja kantud tegelikku krediidikulu.

54. Tuleb siiski rõhutada, et direktiiv 2008/48 ega tegelikult ka ükski muu ELi õigusakt¹⁴ ei ühtlusta krediidilepingute kulusid ega ka tarbijatelt võetavate tasude maksimumsummasid. Järelikult võivad liikmesriigid põhimõtteliselt reguleerida riigisiseste õigusnormidega hindu tarbijakrediidi turul ka siis, kui nad tuginevad sealjuures mõistetele, mis ei peegelda krediidiandja kantud tegelikku kulu, tingimusel et need õigusnormid ei mõjuta liidu õigusega ühtlustatud valdkondi.

55. Samuti kahtleb liikmesriigi kohus, kas tarbijakrediidi seaduse artikkel 36a on kooskõlas direktiivi 2008/48 artikli 10 lõikega 2, kuna see ei sisalda krediidiandja kohustust nimetada krediidilepingus tasumisele kuuluvad muud kui intressiga seotud krediidikulud, kuigi selline teave võib olla tarbija jaoks oluline.

56. Sellega seoses piisab, kui märkida, et direktiivis 2008/48 ei ole teabe hulgas, mis tuleb krediidilepingus kindlasti esitada, muude kui intressiga seotud krediidikulude summat nimetatud. Kuna selle direktiiviga läbi viidud ühtlustamine on ammendav, ei saa riigisisese õigusnormi õiguspärasust vaidlustada põhjusel, et sellist teavet ei ole esitatud.¹⁵

57. Sellega seoses ei jäta ma arvesse võtmata asjaolu, et eelotsusetaotluse esitanud kohus näib kaudselt kahtlevat artikli 10 lõike 2 kohaselt toimunud täieliku ühtlustamise õiguspärasuses, kuna see tundub olevat vastuolus direktiivi 2008/48 eesmärgiga tagada kõrgetasemeline tarbijakaitse.¹⁶ Võib siiski märkida, et kuigi see konkreetne eesmärk on loomulikult väga tähtis, ei ole see sugugi direktiivi ainus eesmärk, nagu rõhutas komisjon kohtuistungil. Direktiivi põhjendustest 3–7 nähtub, et direktiivi eesmärk on eelkõige vähendada riikidevahelisi erinevusi ja krediidiandjate vahelise konkurentsi moonutusi – eesmärk, mida on võimalik saavutada ainult laenulepingus esitatava teabe täieliku ühtlustamisega.

58. Teiseks võib ka märkida, et tarbijatele ülemäärase teabe andmine võib tegelikult olla isegi kahjulik. Võttes arvesse, et direktiivis 2008/48 on juba sätestatud, et riigisiseste õigusnormidega tuleb kohustada krediidiandjaid esitama tarbijakrediidilepingutes teavet, näiteks näitama ära krediidi kogusumma,¹⁷ krediidi kulukuse aastamäära¹⁸ või tarbija poolt makstava kogusumma,¹⁹ mis juba annab piisavat teavet lepingu finantstagajärgede kohta, võis ELi seadusandja mõistlikult eeldada, et sellisest teabest

14 Direktiivi 93/13 artikli 4 lõige 2 sätestab sõnaselgelt, et lepingutingimuste ebaõiglase iseloomu hindamine ei ole seotud hinna piisavuse ega vastutehinguna pakutavate teenuste või kaubaga, kui kõnealused tingimused on koostatud lihtsas ja arusaadavas keeles. Seega ei kuulu ükski lepingutingimus, millega nähakse ette kindlasummalise vahendustasu maksmine, direktiivis 93/13 ette nähtud ebaõiglaste tingimuste kontrollimise kohaldamisalasse, kui see tingimus on koostatud lihtsas ja arusaadavas keeles, välja arvatud juhul, kui see vaidlustatakse muul põhjusel kui vahendustasu summa tõttu.

15 Seoses võimalusega kohustada krediidiandjat esitama sellist teavet väljaspool lepingut, tuleks märkida, et lepingueelse teabe suhtes kohaldatakse direktiivi 2008/48 artiklit 5, milles muid kui intressiga seotud krediidikulusid ei ole teabe hulgas, mis tuleb krediidi võtjatele esitada, nimetatud. Vastab tõele, et direktiivi 2008/48 artikli 5 lõike 6 kohaselt peavad liikmesriigid vajaduse korral tagama, et krediidiandjad annaksid tarbijale piisavaid selgitusi, et tarbija saaks hinnata, kas pakutav krediidileping on kohandatud tema vajadustele ja finantsolukorrale vastavaks. Võttes arvesse, et direktiivi eesmärk on täielik ühtlustamine, usun siiski, et seda õigusnormi tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigid ei saa karistada krediidiandjat väga spetsiifilise teabe esitamata jätmise eest, kuid nad peavad kohaldama tema suhtes sanktsiooni, kui kogu esitatud teabe üldise hindamise tulemusel selgub, et teave ei olnud asjakohane või oli ebapiisav.

16 Vt selle kohta 6. juuni 2019. aasta kohtuotsus Schyns (C-58/18, EU:C:2019:467, punkt 28) ja 11. septembri 2019. aasta kohtuotsus Lexitor (C-383/18, EU:C:2019:702, punkt 29).

17 Vt direktiivi 2008/48 artikli 10 lõike 2 punkt d.

18 Vt direktiivi 2008/48 artikli 10 lõike 2 punkt g. Selle teabe tähtsuse kohta vt näiteks 20. septembri 2018. aasta kohtuotsus Danko ja Danková (C-448/17, EU:C:2018:745, punkt 64).

19 Vt direktiivi 2008/48 artikli 10 lõike 2 punkt g.

piisab, et tarbija suudaks hinnata oma laenulepingu võimalikke ulatuslikke majanduslikke tagajärgi ja et puudus vajadus kohustada krediidiandjaid märkima krediidilepingus ära ka tasuda tulev muude kui intressiga seotud krediidikulude summa. Kuigi kahtlemata leidub isikuid, kes võivad soovida vastupidist, oli see igal juhul poliitiline valik, mille liidu seadusandja võis teha.

59. Minu arvates põhjendavad need kaalutlused järeldust, et viidatud direktiiviga on vastuolus, kui liikmesriigid panevad oma riigisiseste õigusnormidega krediidiandjatele *kohustuse* esitada mis tahes *muud* teavet kui see, mis on sõnaselgelt sätestatud artikli 10 lõikes 2.

60. Igal juhul nähtub põhikohtuasjas Euroopa Kohtule esitatud toimikust, et tarbijakrediidi seaduse artikli 5 lõige 6a ega artikkel 36a ei nõua, et krediidilepingus tuleb näidata muude kui intressiga seotud krediidikulude summa, mida muidugi tuleb kontrollida liikmesriigi kohtul. Kui see tõlgendus on aga õige, siis tuleb märkida, et nendes õigusnormides viidatakse kõnealustele kuludele *lihtsalt selleks, et kohaldada nende kulude suhtes hinnakontrolli mehhanismi*.

61. Seetõttu olen seisukohal, et riigisisised õigusnormid ei ole vastuolus direktiivi 2008/48 artikli 10 lõikega 2, sest need ei kuulu nende tarbijakrediiti käsitlevate liikmesriikide õigus- ja haldusnormide hulka, mis on direktiivi 2008/48 artikli 10 lõikega 2 täielikult ühtlustatud.

C. Kas krediidiandja võib muude kui intressiga seotud krediidikulude summa vabatahtlikult ära nimetada?

62. Seoses võimalusega nimetada muude kui intressiga seotud krediidikulude summa krediidilepingus ära vabatahtlikult, tuleks märkida, et vastavalt direktiivi 2008/48 põhjendustele 3–9 on direktiivi eesmärk ühelt poolt kõrvaldada erinevatest riiklikest tarbijakaitsemeetmetest tulenevad konkurentsimoonutused ning teiselt poolt tagada tarbijatele kõrgetasemeline kaitse. Kumbki neist eesmärkidest ei nõua, et krediidiandjatel tuleks keelata krediidilepingutes muu teabe esitamine.

63. Seoses eesmärgiga kõrvaldada konkurentsimoonutused tuleks eelkõige märkida, et sellised moonutused saavad esineda ainult ulatuses, milles riigisiseste tarbijakaitset käsitlevate õigusnormidega sätestatakse konkreetsed kohustused, mida direktiiv 2008/48 ette ei näe. Kui aga kohaldada proportsionaalsuse põhimõtet, mille kohaselt ei või liidu poolt vastu võetud õigusakt minna kaugemale selle eesmärkide saavutamiseks vajalikust,²⁰ ei ole direktiiviga 2008/48 vastuolus, kui krediidiandjad esitavad tarbijatele muud teavet.

64. Selline lahendus võib tunduda ilmne, kuid tekkida võivad kahtlused, sest ühelt poolt hõlmab viidatud sättes nimetatud teave kogu teavet, mis on vajalik lepingu koostamiseks. Teiselt poolt on direktiivi 2008/48 artikli 5 lõike 1 – mis käsitleb teavet, mis tuleb esitada, enne kui krediidileping või pakkumine muutub tarbija suhtes siduvaks – kolmandas punktis sõnaselgelt sätestatud, et kui krediidiandja edastab tarbijale lisaks teises punktis nimetatud teabele täiendavat teavet, tuleb seda teha eraldi dokumendis.

65. Asjaolust, et artikli 10 lõikes 2 on nimetatud kõik lepingu põhielemendid, ei piisa, et järeldada, et liidu seadusandja eesmärk oli piirata krediidilepingute tingimused nende elementidega.

66. Samuti usun, et asjaolu, et direktiivi 2008/48 artikli 10 lõikes 2 puudub artikli 5 lõike 1 teise punktiga sarnane säte, ei saa tõlgendada nii, et see keelab krediidiandjatel esitada krediidilepingus muud teavet kui see, mida on nimetatud kõnealuses sättes.

²⁰ Vt direktiivi 2008/48 põhjendus 46.

67. Kuigi nii artikli 5 lõige 1 kui ka artikli 10 lõige 2 aitavad kaasa direktiivi 2008/48 üldise eesmärgi – tarbijate teavitamise – saavutamisele, on neis õigusnormides sätestatud teavitamiskohustused siiski veidi erinevad.

68. Direktiivi 2008/48 artikliga 5 ühtlustatakse lepingueelne teave, mis tuleb tarbijatele esitada. Nagu on märgitud direktiivi 2008/48 põhjenduses 19, on selles etapis esitatav teave selline, mis tagab pakkumiste võimalikult täieliku läbipaistvuse ja võrreldavuse.

69. Selleks et võrdlemine oleks tõhus, peab esitatav teave olema tingimata ühtlustatud. See omakorda tähendab, et võrdluspunktid peavad piirduma nendega, mida peab asjakohaseks liidu seadusandja. Empiirilises uuringus, mille viis läbi Ühendkuningriigi Ausa Kaubanduse Amet (Office of Fair Trading, OFT),²¹ kes enne seda, kui see 1. aprillil 2014 suleti, vastutas tarbijate huvide kaitsmise eest Ühendkuningriigis, rõhutatakse, et „paljud inimesed ei loe lepinguid täielikult läbi ja keskenduvad ainult põhielementidele, näiteks hinnale“.²² Mitmest dokumendist koosneva lepingu puhul „ei tutvuta tarbijad sageli kõikide dokumentidega, vaid valivad selle, mis on nende arvates kõige tähtsam.“²³

70. Kuigi uuring viidi läbi pärast direktiivi 2008/48 vastuvõtmist, näitab üldine kogemus, et sellised tulemused pole üldse üllatavad. Tüüpolepingutena koostatavate krediitlepingute igav paljusõnalisus vaevalt küll kellelgi südant kiiremini lööma paneb, kui mitte arvestada väheseid vapraid lepingutele pühendunud juriste. Minu arvates näitab uuring siiski, miks ELi seadusandja võis direktiivi 2008/48 artikli 5 lõikes 1 sätestatud tingimuste kontekstis mõistlikult otsustada, et teave, mida peetakse kõige tähtsamaks, tuleks esitada ühes dokumendis, nimelt Euroopa tarbijakrediidi standardinfo teabelehel, samal ajal kui muu teave tuleb esitada eraldi lehel.²⁴

71. Artikli 10 lõike 2 eesmärk on veidi erinev, kuna eeldatakse, et tarbija võrdleb erinevaid pakkumisi ja valib artiklis 5 nimetatud teabe alusel enda jaoks kõige soodsama. Direktiivi 2008/48 põhjendusest 31 ilmneb, et artikli 10 lõike 2 konkreetne eesmärk on tagada, et tarbijat teavitatakse tema krediitlepingust tulenevatest õigustest ja kohustustest *selgel ja arusaadaval viisil*. Selle eesmärgiga ei ole vastuolus, kui krediidiandjad esitavad samas dokumendis ka teabe, mida ei ole artikli 10 lõikes 2 nimetatud – otse vastupidi.²⁵

72. Kuna iga lepingutingimus võib pidada ühel või teisel kujul teavet andvaks,²⁶ tähendaks direktiivi 2008/48 artikli 10 tõlgendamine selliselt, et selles on ammendavalt määratletud teave, mida võib lepingus esitada, tegelikkuses pealegi seda, et direktiiv 2008/48 ühtlustab tegelikult krediitlepingute endi sisu, samal ajal kui direktiivis niisugusele ühtlustamisele ei viidata. Direktiivi artiklis 1 sätestatu põhjal on siiski ilmne, et direktiiv reguleerib ainult tarbijakrediiti käsitlevate liikmesriikide õigus- ja haldusnormide teatavaid aspekte.

21 Vt Office of Fair Trading, *Consumer contracts*, veebruar 2011, lk 1–116.

22 *Ibid.* Vt *Key findings*, lk 17. Selles uuringus ütles 35% vastajatest, et nad lugesid vaid põhipunkte, 30% sirvisid lepingu kiiresti läbi ja 10% ei lugenud seda üldse. Vt punkt 2.23, lk 27. Ühe selgitusena märkisid tarbijad, et leping oli liiga pikk, sisaldas liiga palju asjaomase valdkonna väljendeid või et neil ei olnud piisavalt aega seda lugeda. Teise põhjusena nimetasid tarbijad, et nende arvates kaitses neid seadus ning seepärast ei ole neil vaja lepinguga põhjalikult tutvuda. Vt punktid 2.26–2.29, lk 28–29. Kogemus näitab, et tarbijad loevad lepingu põhjalikult läbi siis, kui tekivad probleemid. See näitab, et kuigi tarbijatele antav teave on tähtis, ei ole see kaugeltki piisav, et neid tõhusalt kaitsa. Minu arvates tuleks lepingutingimused, mis kalduvad liiga palju kõrvale sellest, mida teadlik tarbija mõistlikult eeldab lepingust leida, kuulutada mittetäidetavaks, arvestades lepingu puudumisel kohaldatavaid riigisiseseid õigusnorme. Vt selle kohta 14. märtsi 2013. aasta kohtuotsus Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, punkt 68) või 16. jaanuari 2014. aasta kohtuotsus Constructora Principado (C-226/12, EU:C:2014:10, punktid 21–23).

23 *Ibid.*, E-lisa, lk 31, punkt 3.18, lk 31. Vt selle teema kohta ka „Consumer empowerment“, *Special Eurobarometer* nr 342, Euroopa Komisjon, aprill 2011, lk 28. Selle uuringu kohaselt ei loe 60% vastajatest teenuse osutamise lepingu tingimusi täielikult läbi. Rohkem kui pool (57%) tõi põhjenduseks, et leping on liiga pikk või et selle lugemine võtaks liiga kaua aega.

24 Vt selle kohta „Consumers benefit from a standardised front page to loan offers“, *Competitive Markets and Consumer Welfare*, Taani konkurentsi- ja tarbijakaitsesamet, nr 23, detsember 2018; lk 1–5, kättesaadav aadressil <https://www.en.kfst.dk/publikationer/kfst-english/2018/20181219-consumers-benefit-from-a-standardised-front-page-to-loan-offers/>.

25 See selgitab, miks erinevalt direktiivi 2008/48 artikli 5 lõikes 1 nimetatud teabest ei pea artikli 10 lõikes 2 nimetatud teavet esitama samas dokumendis, tingimusel et erinevad dokumendid moodustavad ühe lepingu ja sisaldavad selgeid ja täpseid ristviiteid. 9. novembri 2016. aasta kohtuotsus Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842, punktid 33 ja 34).

26 Siiski ei loo mitte kõik lepingutingimused õigusi ja kohustusi, kuna mõned neist võivad olla lihtsalt informatiivsed, näiteks lepingutingimused, milles korraldatakse sõna-sõnalt või tuletatakse meelde imperatiivseid sätteid.

73. Kõiki esitatud kaalutlusi arvesse võttes leian, et direktiiv 2008/48 ei nõua, et riigisiseste õigusnormidega tuleb krediidiandjatel keelata muu teabe, näiteks muude kui intressiga seotud krediidikulude summa lisamine tarbijakrediidilepingus esitatud teabe hulka.

74. Kuna aga direktiivi 2008/48 artikli 10 lõikes 2 on täpsustatud, et kogu selles sättes nimetatud teave tuleb esitada selgelt ja kokkuvõtlikult, ei tohiks täiendavat teavet esitada, kui selle teabe lisamine võib artikli 10 lõikes 2 nimetatud teabe varju jätta või tekib segiajamise oht, nagu rõhutas komisjon kohtuistungil.²⁷

75. Eelöeldut silmas pidades leian, et direktiivi 2008/48 artikli 10 lõiget 2 koostoimes artikli 22 lõikega 1 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus riigisisene õigusnorm, milles viidatakse muude kui intressiga seotud krediidikulude summale, tingimusel et selline õigusnorm ei *kohusta* krediidiandjaid nimetama seda summat krediidilepingus. Krediidiandjad võivad muidugi esitada selle lisateabe vabatahtlikult, tingimusel et sellise lisateabe esitamine kogu muu lisateabe kõrval ei too kaasa tagajärge, et artikli 10 lõikes 2 nimetatud teave ei ole enam esitatud selgelt ja kokkuvõtlikult.

Ettepanek

76. Eeltoodud kaalutlustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich (Siemianowice Śląskie rajoonikohus, Poola) esitatud eelotsuse küsimusele järgmiselt:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2008. aasta direktiivi 2008/48/EÜ, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 87/102/EMÜ artikli 10 lõiget 2 koostoimes artikli 22 lõikega 1 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus riigisisene õigusnorm, milles viidatakse muude kui intressiga seotud krediidikulude summale, tingimusel et selline õigusnorm ei *kohusta* krediidiandjaid nimetama seda summat krediidilepingus. Krediidiandjad võivad muidugi esitada selle lisateabe vabatahtlikult, tingimusel et sellise lisateabe esitamine kogu muu lisateabe kõrval ei too kaasa tagajärge, et artikli 10 lõikes 2 nimetatud teave ei ole enam esitatud selgelt ja kokkuvõtlikult.

²⁷ Vastupidi Poola valitsuse kirjalikes seisukohtades esitatud väitele ei piisa asjaolust, et lisateave ei ole seotud direktiivi 2008/48 artikli 10 lõikes 2 nimetatud teabega, et välistada, et sellega ei seata ohtu muu teabe selgust ja kokkuvõtlikkust. Arvesse tuleb võtta muid asjaolusid, näiteks lisateabe hulka, mahtu ja esitamise viisi võrreldes muu teabega, et tagada, et see ei mõjutaks artikli 10 lõikes 2 nimetatud teabe selgust ja kokkuvõtlikkust.